

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2006 m. birželio 27 d.*

Byloje C-540/03

dėl 2003 m. gruodžio 22 d. pagal EB 230 straipsnį pareikšto ieškinio dėl panaikinimo

Europos Parlamentas, atstovaujamas H. Duintjer Tebbens ir A. Caiola, nurodęs adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

ieškovas,

prieš

Europos Sąjungos Tarybą, atstovaujamą O. Petersen ir M. Simm,

atsakovę,

* Proceso kalba: prancūzų.

palaikomą

Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos C. O'Reilly ir C. Ladenburger,
nurodžiusios adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

įstojusios į bylą šalies,

ir

Vokietijos Federacinės Respublikos, atstovaujamos A. Tiemann bei
W.-D. Plessing ir M. Lumma,

įstojusios į bylą šalies,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kuriį sudaro pirmininkas M. V. Skouris, kolegijų pirmininkai P. Jann,
C. W. A Timmermans, A. Rosas (pranešėjas) ir K. Schiemann, teisėjai
J.-P. Puissechet, K. Lenaerts, P. Kūris, E. Juhász, E. Levits ir A. Ó Caoimh,

generalinė advokatė J. Kokott,
posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2005 m. birželio 28 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2005 m. rugsėjo 8 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Savo ieškiniu Europos Parlamentas prašo panaikinti 2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą (OL L 251, p. 12, toliau – direktyva) 4 straipsnio 1 dalies paskutinę pastraipą bei 6 dalį ir 8 straipsnį.
- 2 2004 m. gegužės 5 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi Europos Bendrijų Komisijai ir Vokietijos Federacinei Respublikai buvo leista įstoti į bylą Europos Sąjungos Tarybos reikalavimams palaikyti.

Direktyva

- 3 Remiantis EB sutartimi, o ypač jos 63 straipsnio 3 punkto a papunkčiu, priimta direktyva nustato valstybių narių teritorijoje teisėtai gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams naudotis šeimos susijungimo teise sąlygas.

4 Jos antra konstatuojamoji dalis yra suformuluota taip:

„Laikantis daugelyje tarptautinės teisės dokumentų įrašyto įsipareigojimo saugoti šeimą ir gerbti šeimos gyvenimą, turėtų būti imamasi priemonių dėl šeimos susijungimo. Ši direktyva gerbia pagrindines teises ir laikosi principų, pripažintų, visų pirma, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnyje bei Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (OL C 364, 2000, p. 1, toliau – Chartija).“

5 Direktyvos dvylikta konstatuojamoji dalis patikslina:

„Galimybė riboti teisę į šeimos susijungimą vaikams, vyresniems kaip 12 metų amžiaus, kurių pagrindinė gyvenamoji vieta nesutampa su globėjo, skirta parodyti vaikų gebėjimą integruotis ankstyvaisiais gyvenimo metais ir turi užtikrinti, kad jie įgytų reikalingą išsilavinimą ir kalbos įgūdžius mokykloje.“

6 Pagal direktyvos 3 straipsnį ji taikoma tais atvejais, kai globėjas turi valstybės narės išduotą vienerius metus arba ilgesnį laiką galiojantį leidimą gyventi ir pagrįstas perspektyvas gauti teisę į nuolatinę gyvenamąją vietą, jeigu jo šeimos nariai yra bet kurį statusą turintys trečiosios šalies piliečiai.

7 Minėtos direktyvos 3 straipsnio 4 dalyje nustatyta:

„Ši direktyva nepažeidžia palankesnių nuostatų, numatytų:

- a) dvišaliuose ir daugiašaliuose susitarimuose tarp Bendrijos arba Bendrijos bei jos valstybių narių ir trečiųjų šalių;
- b) 1961 m. spalio 18 d. Europos socialinėje chartijoje su pakeitimais, padarytais 1987 m. gegužės 3 d. Europos socialine chartija, ir 1977 m. lapkričio 24 d. Europos konvencijoje dėl darbuotojų migrantų teisinio statuso.“

8 Direktyvos 4 straipsnio 1 dalis numato, kad pagal šią direktyvą valstybės narės leidžia atvykti ir gyventi, *inter alia*, globėjo ir jo (jos) sutuoktinio nepilnamečiams vaikams, įskaitant įvaikintus, ir globėjo ar jo (jos) sutuoktinio vaikams, kai atitinkamam šeimos nariui priklauso jų globa ir vaikai yra jo (jos) išlaikomi. Pagal 4 straipsnio 1 dalies priešpaskutinę pastraipą šiame straipsnyje nurodyti nepilnamečiai vaikai turi būti nesulaukę atitinkamos valstybės narės įstatymais nustatytos pilnametystės ir neturi būti susituokę. 4 straipsnio 1 dalies paskutinė pastraipa nustato:

„Nukrypstant nuo pirmesnių nuostatų, tais atvejais, kai vaikas yra vyresnis kaip 12 metų ir atvyksta savarankiškai, ne kartu su kitais savo šeimos nariais, valstybė narė, prieš leisdama atvykti ir gyventi pagal šią direktyvą, gali patikrinti, ar jis arba ji atitinka integracijos sąlygą, nustatytą jos galiojančiuose teisės aktuose šios direktyvos įgyvendinimo dieną.“

9 Direktyvos 4 straipsnio 6 dalis suformuluota taip:

„Nukrypstant nuo pirmesnių nuostatų, valstybės narės gali reikalauti, kad prašymai dėl šeimos susijungimo su nepilnamečiais vaikais turi būti pateikiami iki tol, kol jiems nesukako 15 metų, kaip numatyta šios direktyvos įgyvendinimo dieną jos galiojančiuose teisės aktuose. Jei prašymas yra pateikiamas sukakus 15 metų, valstybės narės, kurios nusprendžia taikyti šią leidžiančią nukrypti nuostatą, leidžia tokiems vaikams atvykti ir gyventi ne šeimos susijungimo pagrindais.“

10 Direktyvos 5 straipsnio 5 dalis įpareigoja valstybes nares nagrinėjant prašymą pirmiausia deramai atsižvelgti į nepilnamečių vaikų interesus.

11 Direktyvos 8 straipsnyje įtvirtinta:

„Valstybės narės gali reikalauti, kad globėjas iki savo šeimos narių prisijungimo prie jo ar jos būtų teisėtai išbuvęs jų teritorijoje ne ilgiau kaip dvejus metus.

Nukrypstant nuo šios nuostatos, tais atvejais, kai kurios nors valstybės narės su šeimos susijungimu susijusiais teisės aktais, galiojančiais šios direktyvos priėmimo dieną, atsižvelgiama į tos valstybės narės pajėgumą priimti, ta valstybė narė gali numatyti ne ilgesnį kaip trejų metų laukimo laikotarpį nuo prašymo dėl šeimos susijungimo pateikimo iki leidimo gyventi šeimos nariams išdavimo.“

- 12 Direktyvos 16 straipsnyje išvardyti atitinkami atvejai, kai valstybės narės gali atmesti prašymą atvykti ir gyventi šeimos susijungimo tikslu arba prirėikus panaikinti ar atsisakyti atnaujinti šeimos nario leidimą gyventi.
- 13 Direktyvos 17 straipsnis išdėstytas taip:

„Valstybės narės, atmesdamos prašymą, panaikindamos ar atsisakydamos atnaujinti leidimą gyventi arba spręsdamos klausimą dėl globėjo ar jo šeimos nario išsiuntimo, deramai atsižvelgia į asmens šeimos santykių pobūdį ir tvirtumą, jo gyvenimo valstybėje narėje trukmę, šeimos, kultūrinių ir socialinių ryšių su jo ar jos kilmės šalimi buvimą.“

- 14 Pagal direktyvos 18 straipsnį tais atvejais, kai prašymas susijungti su šeima yra atmetamas arba leidimas gyventi yra panaikinamas arba neatnaujinamas, turi būti įtvirtinta teisė teisiškai užginčyti pagal atitinkamos valstybės narės nustatytą tvarką ir kompetenciją.

Dėl ieškinio priimtumo

Dėl prieštaravimo, susijusio su tuo, kad ieškinys iš tikrųjų nėra pareikštas dėl institucijų akto

- 15 Nuostatos, kurias prašoma panaikinti, yra nuo direktyva valstybėms narėms įtvirtintų įsipareigojimų leidžiančios nukrypti nuostatos, kurios suteikia teisę

valstybėms narėms taikyti nacionalinės teisės aktus, kurie, Parlamento nuomone, pažeidžia pagrindines teises. Kadangi direktyva nedraudžia tokių nacionalinės teisės aktų, Parlamentas mano, kad ji pati pažeidžia pagrindines teises. Šiuo atžvilgiu jis nurodo 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimą *Lindqvist* (C-101/01, Rink. p. I-12971, 84 punktas).

- 16 Tačiau Taryba pabrėžia, kad direktyva palieka valstybėms narėms diskreciją, leidžiančią joms palikti galioti arba priimti nacionalines nuostatas, atitinkančias pagrindines teises. Jos nuomone, Parlamentas neįrodo, kaip tariamai pagrindinėms teisėms prieštaraujančios nuostatos, kurias priėmė ir taikė valstybės narės, galėtų būti laikomos institucijų veikla ES 46 straipsnio d punkto prasme, kurią tiek, kiek tai susiję su pagrindinėmis teisėmis, turi kontroliuoti Teisingumo Teismas.
- 17 Bet kuriuo atveju Tarybai neaišku, kaip Teisingumo Teismas galėtų vykdyti visiškai abstrakčią teisėtumo kontrolę Bendrijos teisės nuostatų, tik pasiremiančių nacionaline teise, kurios nei turinys, nei taikymo būdas yra nežinomi. Iš 2002 m. liepos 11 d. Sprendimo *Carpenter* (C-60/00, Rink. p. I-6279) ir minėto sprendimo *Lindqvist* matyti, kad būtina atsižvelgti į konkrečias aplinkybes.
- 18 Komisija mano, kad Teisingumo Teismo vykdoma pagrindinių teisių, kurios yra sudėtinė bendrųjų Bendrijos teisės principų dalis, laikymosi kontrolė yra vykdoma ne tik tuo atveju, kai direktyvos nuostata įpareigoja valstybę narę priimti konkrečias šias pagrindines teises pažeidžiančias priemones, bet turi apimti ir tą atvejį, kai direktyva aiškiai leidžia tokias priemones. Iš tiesų nereikėtų iš valstybių narių tikėtis,

kad jos pačios atkreips dėmesį, jog konkreti Bendrijos direktyvos leista priemonė pažeidžia pagrindines teises. Ji daro išvadą, jog negalima atmesti Teisingumo Teismo kontrolės dėl to, kad ginčijamos direktyvos nuostatos tik nukreipia į nacionalinę teisę.

- 19 Vis dėlto Komisija pabrėžia, kad Teisingumo Teismas turėtų panaikinti tokias nuostatas, kaip tos, dėl kurių pareikštas ieškinys, tik jei jis negali jų išaiškinti pagrindines teises atitinkančiu būdu. Jei atsižvelgiant į įprastas aiškinimo taisykles ginčijama nuostata suteikia diskreciją, Teisingumo Teismas turėtų pateikti jos išaiškinimą, atitinkantį pagrindines teises.
- 20 Parlamentas atsako, kad jei Teisingumo Teismas direktyvą aiškintų *a priori*, kaip siūlo Komisija, tai reikštų, kad būtų taikoma prevencinė priemonė, kuri kėsintųsi į Bendrijos teisės aktų leidėjo kompetenciją.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 21 Kaip savo išvados 43–45 punktuose pažymėjo generalinė advokatė, šią diskusiją reikėtų nagrinėti ieškinio priimtumo požiūriu. Taryba iš esmės nesutinka, jog ieškinys yra pareikštas dėl institucijų akto, nurodydama, kad tik remiantis direktyva paliktų galioti ar priimtų nacionalinių nuostatų taikymas gali atitinkamu atveju pažeisti pagrindines teises.
- 22 Šiuo atžvilgiu tai, kad ginčijamos direktyvos nuostatos suteikia valstybėms narėms tam tikrą diskreciją ir leidžia joms atitinkamomis aplinkybėmis taikyti nuo direktyva įtvirtintų pagrindinių taisyklių nukrypstančius nacionalinės teisės aktus, nereiškia, kad EB 230 straipsnyje numatyta Teisingumo Teismo vykdoma teisėtumo kontrolė neapims šių nuostatų.

- 23 Be to, pati Bendrijos akto nuostata galėtų pažeisti pagrindines teises, jei ji aiškiai ar numanomai įpareigojotų valstybes nares ar joms leistų priimti ar palikti galioti minėtas teises pažeidžiančius nacionalinius įstatymus.
- 24 Iš šių aplinkybių matyti, jog prieštaravimas dėl nepriimtimumo, susijęs su tuo, kad ieškinys iš tikrųjų nėra pareikštas dėl institucijų akto, turi būti atmestas.

Dėl nuostatų, kurias prašoma panaikinti, atskiriamumo

- 25 Pirmiausia Vokietijos Federacinė Respublika pabrėžia, kokia svarbi, jos nuomone, direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinė pastraipa, kuri reiškia vieną pagrindinių kompromisų, dėl kurių buvo įmanoma priimti vieningo balsavimo reikalaujančią direktyvą. Ji primena, kad aktą galima panaikinti iš dalies tik tuo atveju, kai aktą sudaro keli elementai, kuriuos galima vieną nuo kito atskirti, ir kai tik vienas iš šių elementų yra neteisėtas, nes pažeidžia Bendrijos teisę. Šiuo atveju būtų neįmanoma direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinėje pastraipoje įtvirtintos su šeimos susijungimu susijusios taisyklės atskirti nuo likusių direktyvos nuostatų. Galimas sprendimas dėl panaikinimo iš dalies reikštų kėsintis į Bendrijos teisės aktų leidėjo kompetenciją, todėl būtų įmanoma panaikinti tik visą direktyvą.
- 26 Parlamentas ginčija teiginį, kad direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinė pastraipa yra neatskiriamas pastarosios elementas, vien dėl tos priežasties, kad jos redakcija yra politinio kompromiso rezultatas, leidęs priimti direktyvą. Šios institucijos nuomone, paprasčiausiai reikia sužinoti, ar teisiškai įmanoma atskirti vieną direktyvos elementą. Kadangi ieškinyje nurodytos nuostatos yra leidžiančios

nukrypti nuo direktyva įtvirtintų pagrindinių taisyklių, jų panaikinimas nepakenks visos direktyvos, kurios svarbą įgyvendinant šeimos susijungimą pripažįsta Parlamentas, struktūrai ar veiksmingumui.

Teisingumo Teismas vertinimas

- 27 Kaip matyti iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos, Bendrijos akto dalies panaikinimas galimas, tik jei prašomą panaikinti nuostatą galima atskirti nuo likusios akto dalies (ypač žr. 2002 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Komisija prieš Tarybą*, C-29/99, Rink. p. I-11221, 45 ir 46 punktus; 2003 m. sausio 21 d. Sprendimo *Komisija prieš Parlamentą ir Tarybą*, C-378/00, Rink. p. I-937, 29 punktą; 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Vokietija prieš Komisiją*, C-239/01, Rink. p. I-10333, 33 punktą, 2005 m. gegužės 24 d. Sprendimo *Prancūzija prieš Parlamentą ir Komisiją*, C-244/03, Rink. p. I-4021, 12 punktą bei 2006 m. kovo 30 d. Sprendimo *Ispanija prieš Tarybą*, C-36/04, Rink. p. I-2981, 9 punktą).
- 28 Teisingumo Teismas taip pat nuolatos teigė, kad šis atskiriamumo reikalavimas netenkinamas, jei teisės akto dalies panaikinimas pakeistų jo esmę (1998 m. kovo 31 d. Sprendimo *Prancūzija ir kt. prieš Komisiją*, C-68/94 ir C-30/95, Rink. p. I-1375, 257 punktą; minėto sprendimo *Komisija prieš Tarybą* 46 punktą; minėto sprendimo *Vokietija prieš Komisiją* 34 punktą, minėto sprendimo *Prancūzija prieš Parlamentą ir Tarybą* 13 punktą ir minėto sprendimo *Ispanija prieš Tarybą* 13 punktą).
- 29 Šioje byloje norint patikrinti nuostatų, kurias prašoma panaikinti, atskiriamumą reikia išnagrinėti bylą iš esmės, t. y. minėtų nuostatų apimtį, tam, kad būtų galima įvertinti, ar jų panaikinimas pakeistų direktyvos dvasią ir turinį.

Ieškinyš

Dėl teisės normų, į kurias atsižvelgus gali būti patikrintas direktyvos teisėtumas

- 30 Parlamentas teigia, kad ginčijamos nuostatos pažeidžia pagrindines teises, t. y. teisę į šeimos gyvenimą ir teisę į nediskriminavimą, užtikrinamas 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašyta Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (toliau – EŽTK) ir kylančias iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų kaip bendrųjų Bendrijos teisės principų, kurių Sąjunga įsipareigoja laikytis pagal ES 6 straipsnio 2 dalį, į kurią, kiek tai susiję su institucijų veikla, nukreipia ES 46 straipsnio d punktas.
- 31 Pirmiausia Parlamentas nurodo EŽTK 8 straipsnyje numatytą teisę į šeimos gyvenimo gerbimą, kuri Teisingumo Teismas aiškino kaip apimančią taip pat ir teisę į šeimos susijungimą (minėto sprendimo *Carpenter* 42 punktas ir 2003 m. rugsėjo 23 d. Sprendimo *Akrich*, C-109/01, Rink. p. I-9607, 59 punktas). Tas pats principas buvo numatytas ir Chartijos 7 straipsnyje, kuri, kaip pažymi Parlamentas, nors neturi privalomos teisinės galios, tiek, kiek ji įtvirtina esamų pagrindinių teisių sąrašą, vis dėlto yra naudingas pagrindas aiškinant EŽTK nuostatas. Be to, jis cituoja Chartijos 24 straipsnį, skirtą vaiko teisėms, kurio 2 dalis numato, kad „visuose valstybės ar privačių institucijų veiksmuose, susijusiuose su vaikais, pirmiausia turi būti vadovaujama vaiko interesais“, o 3 dalyje nustatyta, kad „kiekvienas vaikas turi teisę reguliariai palaikyti asmeninius santykius ir tiesiogiai bendrauti su abiem savo tėvais, jei tai neprieštarauja vaiko interesams“.
- 32 Antra, Parlamentas nurodo diskriminacijos, remiantis atitinkamo asmens amžiumi, draudimo principą, į kurį atsižvelgta EŽTK 14 straipsnyje ir kuris aiškiai minimas Chartijos 21 straipsnio 1 dalyje.

- 33 Taip pat Parlamentas nurodo daugelį tarptautinių konvencijų, pasirašytų Jungtinėse Tautose: 1966 m. gruodžio 19 d. priimto ir 1976 m. kovo 23 d. įsigaliojusio Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 24 straipsnį, 1989 m. lapkričio 20 d. priimtą ir 1990 m. rugsėjo 2 d. įsigaliojusią Vaiko teisių konvenciją, 1990 m. gruodžio 18 d. priimtą ir 2003 m. liepos 1 d. įsigaliojusią Visų darbuotojų migrantų ir jų šeimos narių teisių apsaugos konvenciją bei Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinės Asamblėjos 1959 m. lapkričio 20 d. paskelbtą Vaiko teisių deklaraciją (rezoliucija 1386(XIV)). Be to, Parlamentas primena valstybėms narėms skirtą 1994 m. lapkričio 22 d. Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendaciją Nr. R (94) 14 dėl nuoseklios ir integruotos šeimos politikos bei valstybėms narėms skirtą 1999 m. gruodžio 15 d. to paties Komiteto rekomendaciją Nr. R (99) 23 dėl pabėgėlių ir kitų asmenų, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, šeimos susijungimo. Galiausiai Parlamentas remiasi daugeliu Europos Sąjungos valstybių narių konstitucijų.
- 34 Taryba teigia, kad Bendrija nėra įvairių Parlamento nurodytų tarptautinės viešosios teisės dokumentų Susitariančioji Šalis. Bet kuriuo atveju šios normos paprasčiausiai reikalauja, kad būtų gerbiami vaiko interesai ir į juos būtų atsižvelgta, bet neįvertina jokios absoliučios teisės šeimos susijungimo atžvilgiu. Be to, Taryba pažymi, kad, jos nuomone, nagrinėjant ieškinį nereikia atsižvelgti į Chartiją, nes ji nėra Bendrijos teisės šaltinis.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 35 Pagrindinės teisės yra sudedamoji bendrųjų teisės principų, kurių laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas, dalis. Todėl Teisingumo Teismas vadovaujasi valstybių narių bendromis konstitucinėmis tradicijomis ir tarptautiniais dokumentais žmogaus teisių apsaugos srityje, kuriuos priimant valstybės narės bendradarbiavo ar prie kurių prisijungė. EŽTK šiuo atžvilgiu turi ypatingą reikšmę (žr. būtent 1991 m. birželio

18 d. Sprendimo *ERT*, C-260/89, Rink. p. I-2925, 41 punktą; 1996 m. kovo 28 d. Nuomonės 2/94, Rink. p. I-1759, 33 punktą; 2001 m. kovo 6 d. Sprendimo *Connolly prieš Komisiją*, C-274/99 P, Rink. p. I-1611, 37 punktą; 2002 m. spalio 22 d. Sprendimo *Roquette Frères*, C-94/00, Rink. p. I-9011, 25 punktą; 2003 m. birželio 12 d. Sprendimo *Schmidberger*, C-112/00, Rink. p. I-5659, 71 punktą ir 2004 m. spalio 14 d. Sprendimo *Omega*, C-36/02, Rink. p. I-9609, 33 punktą).

36 Be to, pagal ES 6 straipsnio 2 dalį „Sąjunga gerbia pagrindines teises, kurias užtikrina 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašyta (EŽTK) ir kurios kyla iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų kaip bendrieji Bendrijos teisės principai“.

37 Teisingumo Teismas jau turėjo progą priminti, kad Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas yra vienas iš su žmogaus teisių apsauga susijusių tarptautinių dokumentų, į kuriuos jis atsižvelgia taikydamas bendruosius Bendrijos teisės principus (būtent žr. 1989 m. spalio 18 d. Sprendimo *Orkem prieš Komisiją*, 374/87, Rink. p. 3283, 31 punktą; 1990 m. spalio 18 d. Sprendimų *Dzodzi*, C-297/88 ir C-197/89, Rink. p. I-3763, 68 punktą ir 1998 m. vasario 17 d. Sprendimo *Grant*, C-249/96, Rink. p. I-621, 44 punktą). Tas pats pasakytina ir apie minėtą Vaiko teisių konvenciją, kuri, kaip ir minėtas paktas, sieja visas valstybes nares.

38 Kalbant apie Chartiją, ją 2000 m. gruodžio 7 d. Nicoje iškilmingai paskelbė Parlamentas, Taryba ir Komisija. Nors ši Chartija nėra privalomas teisinis dokumentas, Bendrijos teisės aktų leidėjas vis dėlto siekė pripažinti jos svarbą, direktyvos antroje konstatuojamojoje dalyje pažymėdamas, kad pastaroji atitinka principus, pripažintus ne tik EŽTK 8 straipsnyje, bet ir Chartijoje. Be to, kaip matyti iš Chartijos preambulės, pagrindinis jos tikslas, kad būtų dar kartą įtvirtinamos „pagrindinės teisės, kylančios iš visoms valstybėms narėms bendrų konstitucinių

tradicijų ir tarptautinių įsipareigojimų, Europos Sąjungos sutarties ir Bendrijos sutarčių, <...> (EŽTK), Bendrijos ir Europos Tarybos priimtų socialinių chartijų ir <...> Teisingumo Teismo ir Europos žmogaus teisių teismo praktikos“.

- 39 Kalbant apie kitus Parlamento nurodytus tarptautinius dokumentus, išskyrus Europos socialinę chartiją, kuri bus aptarta šio sprendimo 107 punkte, bet kuriuo atveju juose nėra labiau vaiko teises apsaugančių nuostatų nei jau nurodytuose dokumentuose.

Dėl direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinės pastraipos

- 40 Parlamentas tvirtina, kad direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinės pastraipos pagrindimas, esantis jos dvyliktoje konstatuojamojoje dalyje, neįtikina ir kad Bendrijos įstatymų leidėjas supainiojo „integracijos sąlygos“ ir „integracijos tikslo“ sąvokas. Kadangi viena svarbiausių pavykusios nepilnamečio vaiko integracijos priemonių yra susijungimas su savo šeima, nederėtų reikalauti integracijos patikrinimo prieš vaikui, globėjo šeimos nariui, prisijungiant prie globėjo. Tai padarytų šeimos susijungimą neįgyvendinamą ir reikštų šios teisės paneigimą.

- 41 Ši institucija taip pat tvirtina, kad valstybėms narėms leidžiama labai apriboti teisę į šeimos susijungimą, nes integracijos sąvoka nėra apibrėžta direktyvoje.

- 42 Ši teisė yra saugoma EŽTK 8 straipsnio, kaip jis aiškinamas Europos žmogaus teisių teismo, tačiau nacionalinės teisės aktuose numatytos integracijos sąlygos neapima nė vienas iš teisėtų tikslų, galinčių pateisinti tokius, kaip nurodyti EŽTK 8 straipsnio

2 dalyje, naudojimosi teisėmis apribojimus, t. y. valstybės saugumas, visuomenės apsauga ar šalies ekonominės gerovės interesai, siekis užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, taip pat būtinybė apsaugoti žmonių sveikatą ar moralę arba kitų asmenų teises ir laisves. Bet kuriuo atveju visi apribojimai turi būti pateisinami ir proporcingi. Tačiau Direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinė pastraipa nereikalauja jokio atitinkamų interesų derinimo.

43 Be to, direktyva yra prieštaringa, nes ji nenumato jokio integracijos sąlyga pagrįsto apribojimo globėjo sutuoktiniui.

44 Taip pat direktyva įtvirtina diskriminaciją, pagrįstą tik vaiko amžiumi, kuri nėra objektyviai pateisinama ir pažeidžia EŽTK 14 straipsnį. Tikslas paskatinti tėvus atsivežti vaikus anksčiau, nei jiems sukaks 12 metų, neatsižvelgia į ekonominio ir socialinio pobūdžio suvaržymus, kurie trukdo šeimai priimti gyventi vaiką trumpam ar ilgesniam laikotarpiui. Be to, integracijos tikslas galėtų būti įgyvendintas ne tokiais radikaliais būdais, pavyzdžiui, nepilnamečio integracijos priemonėmis, po to, kai jam buvo leista atvykti į priimančiosios valstybės narės teritoriją.

45 Galiausiai Parlamentas pabrėžia, kad *standstill* sąlyga yra ne tokia griežta kaip įprastos *standstill* sąlygos, nes nacionalinis įstatymas turi būti priimtas tik direktyvos įgyvendinimo dieną. Valstybių narių diskrecija prieštarautų direktyvos tikslui, t. y. nustatyti bendras naudojimosi teise į šeimos susijungimą sąlygas.

46 Taryba, palaikoma Vokietijos vyriausybės ir Komisijos, tvirtina, kad pati teisė į šeimos gyvenimo gerbimą nėra prilyginama teisei į šeimos susijungimą. Pagal

Europos žmogaus teisių teismo praktiką, pakanka, kad šeima galėtų kartu gyventi, pavyzdžiui, kilmės valstybėje.

- 47 Taip pat ji pažymi, kad Europos žmogaus teisių teismas savo praktikoje pripažino, kad atsisakymai leisti šeimai susijungti, atsižvelgiant į imigracijos politiką, buvo pateisinami bent vienu EŽTK 8 straipsnio 2 dalyje išvardytu tikslu. Tarybos teigimu, toks atsisakymas galėtų būti pagrįstas direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutine pastraipa, t. y. veiksminga nepilnamečių migrantų integracija, skatinant migrantų šeimas atsivežti į valstybę narę savo nepilnamečius vaikus anksčiau, nei jiems sukaks 12 metų.
- 48 12 metų amžius pasirinktas nesavavališkai, bet yra pagrįstas tuo, kad jaunesni nei šio amžiaus vaikai yra tuo metu tokiaame brendimo etape, kuris yra svarbus jų gebėjimui integruotis į visuomenę. Būtent tai įtvirtina direktyvos dvylikta konstatuojamoji dalis. Šiuo atžvilgiu Taryba pažymi, kad Europos žmogaus teisių teismas nepripažino, kad yra pažeidžiamas EŽTK 8 straipsnis bylose, susijusiose su jaunesnių nei 12 metų amžiaus nepilnamečių prisijungimu.
- 49 Taigi pateisinama, kad integracijos sąlyga taikoma vyresniems nei 12 metų vaikams, o ne globėjo sutuoktiniui, nes iš esmės vaikai praleis priimančiojoje valstybėje narėje didesnę savo gyvenimo dalį nei jų tėvai.
- 50 Taryba pažymi, kad direktyva neužkerta kelio šiuo atveju derinti individualius ir kolektyvinius interesus, ir primena, jog šios direktyvos 17 straipsnis ir 5 straipsnio 5 dalis įpareigoja valstybes nares atsižvelgti į EŽTK ir Vaiko teisių konvencijos saugomus interesus.

- 51 Taip pat ji tvirtina, kad direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinėje pastraipoje esanti *standstill* sąlyga neginčija šios nuostatos teisėtumo. Padaryta nuoroda į direktyvos „įgyvendinimo dieną“ yra teisėtas Bendrijos teisės aktų leidėjo politinis pasirinkimas, pagrįstas tuo, kad valstybė narė, pageidavusi šios leidžiančios nukrypti nuostatos, nebuvo užbaigusi nagrinėjamų nacionalinių normų priėmimo procedūros. Todėl buvo geriau pasirinkti galiausiai priimtą sąlygą, nei prieš priimant direktyvą laukti, kol bus užbaigta minėta procedūra.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 52 Pirmiausia primintina, kad teisė į šeimos gyvenimo gerbimą EŽTK 8 straipsnio prasme yra sudėtinė pagrindinių teisių, kurios pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką yra saugomos Bendrijos teisės sistemos (minėto sprendimo *Carpenter* 41 punktą ir minėto sprendimo *Akrich* 58 ir 59 punktai), dalis. Ši teisė gyventi kartu su artimais šeimos nariais sukuria valstybėms narėms pareigas, kurios gali būti neigiamos, kai viena iš jų turi neišsiųsti asmens, arba pozityvios, kai turi leisti asmeniui įvažiuoti ir gyventi savo teritorijoje.
- 53 Teisingumo Teismas nusprendė, kad nors EŽTK neužtikrina užsieniečiui teisės įvažiuoti ir gyventi konkrečios šalies teritorijoje, kaip pagrindinės teisės, asmens išsiuntimas iš šalies, kurioje gyvena jo artimi šeimos nariai, gali būti laikomas teisės į šeimos gyvenimo gerbimą, kurią saugo šios konvencijos 8 straipsnio 1 dalis, apribojimu (minėto sprendimo *Carpenter* 42 punktą ir minėto sprendimo *Akrich* 59 punktą).
- 54 Be to, kaip Europos žmogaus teisių teismas konstatavo savo 2001 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Sen prieš Nyderlandus* 31 punkte, iš „(EŽTK) 8 straipsnio gali kilti pozityvios pareigos veiksmingai „gerbti“ šeimos gyvenimą. Tokioms pareigoms

taikomi principai yra panašūs į tuos, kurie yra susiję su negatyviomis pareigomis. Abiem atvejais reikia atsižvelgti į teisingą pusiausvyrą, derinant konkuruojančius asmens ir visos visuomenės interesus; tačiau abiem atvejais valstybė turi tam tikrą diskreciją (1996 m. vasario 19 d. Sprendimo *Gül* (prieš Šveicariją, *Recueil des arrêts et décisions*, 1996-I), p. 174, 38 punktą ir 1996 m. lapkričio 28 d. Sprendimo *Ahmut* (prieš Nyderlandus, *Recueil des arrêts et décisions*, 1996-VI, p. 2030) 63 punktą)“.

- 55 Minėto sprendimo *Sen prieš Nyderlandus* 36 punkte Europos žmogaus teisių teismas taip priminė šeimos susijungimo srityje taikomus principus, nurodytus minėtuose savo sprendimuose *Gül prieš Šveicariją*, 38 punkte, ir *Ahmut prieš Nyderlandus*, 67 punkte:

„a) Valstybės narės pareigos leisti savo teritorijoje gyventi imigravusiems šeimos nariams apimtis priklauso nuo suinteresuotųjų asmenų padėties ir bendro intereso.

b) Pagal nusistovėjusį tarptautinės teisės principą valstybės turi teisę, nepažeisdamos iš sutarčių kylančių įsipareigojimų, kontroliuoti ne savo piliečių įvažiavimą į jų teritoriją.

c) Imigracijos srityje 8 straipsnio negalima aiškinti kaip įtvirtinančio valstybei bendrą pareigą atsižvelgti į susituokusių porų bendros gyvenamosios vietos pasirinkimą ir leisti šeimai susijungti savo teritorijoje.“

- 56 Europos žmogaus teisių teismas patikslino, kad savo nagrinėjime jis atsižvelgia į atitinkamų vaikų amžių, jų padėtį jų kilmės šalyje ir jų priklausymo nuo tėvų lygį (minėto sprendimo *Sen prieš Nyderlandus* 37 punktą; taip pat žr. 2006 m. sausio 31 d. Sprendimo *Rodrigues da Silva prieš Nyderlandus* 39 punktą).
- 57 Vaiko teisių konvencija taip pat užtikrina šeimos gyvenimo gerbimo principą. Ji pagrįsta pripažinimu, išreikštu jos šeštoje konstatuojamojoje dalyje, jog vaikas gali visapusiškai ir harmoningai vystytis tik augdamas šeimoje. Be to, šios konvencijos 9 straipsnio 1 dalis nustato, jog valstybės dalyvės užtikrina, kad vaikas nebūtų išskirtas su tėvais prieš jų norą, o jos 10 straipsnio 1 dalis numato, jog iš šios pareigos išplaukia, kad vaiko ar jo tėvų prašymą įvažiuoti į valstybę dalyvę arba išvykti iš jos, kad šeima galėtų susijungti, valstybė dalyvė turi svarstyti palankiai nusiteikusi, humaniškai ir kruopščiai.
- 58 Chartija savo 7 straipsnyje taip pat pripažįsta teisę į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą. Ši nuostata turi būti taikoma kartu su pareiga pirmiausia vadovautis vaiko interesais, pripažintais šios chartijos 24 straipsnio 2 dalyje, ir atsižvelgiant į 24 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą būtinybę vaikui reguliariai palaikyti asmeninius santykius su abiem tėvais.
- 59 Šie skirtingi tekstai pabrėžia, koks svarbus vaikui yra gyvenimas šeimoje, ir rekomenduoja valstybėms atsižvelgti į jo interesus, tačiau neįtvirtina šeimos narių subjektyvios teisės gauti leidimą būti valstybės teritorijoje ir negali būti aiškinami kaip atimantys iš valstybių tam tikrą diskreciją nagrinėjant prašymus dėl šeimos susijungimo.

- 60 Numatydama daugiau nei šios nuostatos, direktyvos 4 straipsnio 1 dalis nustato valstybėms narėms tiksliai pozityvias pareigas, kurias atitinka aiškiai apibrėžtos subjektyvios teisės, nes ji direktyvoje apibrėžtais atvejais jas įpareigoja leisti atitinkamų globėjo šeimos narių susijungimą, neleisdama joms naudotis savo diskrecija.
- 61 Kalbant apie direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinę pastraipą, ji leidžia griežtai apibrėžtomis aplinkybėmis, t. y. tais atvejais, kai vyresnis kaip 12 metų vaikas atvyksta savarankiškai, ne kartu su kitais savo šeimos nariais, valstybėms narėms naudotis diskrecija iš dalies, joms suteikdama teisę, prieš leidžiant vaikui atvykti ir apsigyventi pagal šią direktyvą, patikrinti, ar jis arba ji atitinka integracijos sąlygą, nustatytą nacionaliniuose įstatymuose šios direktyvos įgyvendinimo dieną.
- 62 Todėl direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinė pastraipa negali būti laikoma nesuderinama su teise į šeimos gyvenimo gerbimą. Iš tiesų atsižvelgiant į direktyvą, nustatančią valstybėms narėms tiksliai pozityvias pareigas, ji valstybėms narėms palieka ribotą diskreciją, kuri nesiskiria nuo tos, kurią joms pripažino Europos žmogaus teisių teismas su šia teise susijusioje savo praktikoje, kiekvienu atveju derinti esamus interesus.
- 63 Be to, kaip nustato direktyvos 5 straipsnio 5 dalis, valstybės narės, derindamos šiuos interesus, pirmiausia turi deramai atsižvelgti į nepilnamečių vaikų interesus.
- 64 Taip pat reikia atsižvelgti į direktyvos 17 straipsnį, kuris įpareigoja valstybes nares deramai atsižvelgti į asmens šeimos santykių pobūdį ir tvirtumą, jo gyvenimo valstybėje narėje trukmę, šeimos, kultūrinių ir socialinių ryšių su jo ar jos kilmės

šalimi buvimą. Kaip matyti iš šio sprendimo 56 punkto, šios sąlygos atitinka tas, į kurias atsižvelgia Europos žmogaus teisių teismas, tikrindamas, ar valstybė, atmetusi prašymą dėl šeimos susijungimo, tinkamai derino esamus interesus.

- 65 Galiausiai Europos žmogaus teisių teismas, atsižvelgdamas į vaiko santykius su savo šeima savo kilmės šalyje, o taip pat į jo ryšius su savo šalies kultūrine ir kalbine aplinka, taip pat atkreipia dėmesį į vaiko amžių ir faktinę aplinkybę, kad jis atvyko savarankiškai, ne kartu su savo šeima (ypač žr. minėtų sprendimų *Ahmut prieš Nyderlandus* 69 punktą ir *Gül prieš Šveicariją* 42).
- 66 Dėl integracijos sąlygos, neatrodo, kad ji pati prieštarautų EŽTK 8 straipsnyje įtvirtintai teisei į šeimos gyvenimo gerbimą. Kaip buvo priminta, ši teisė neturi būti aiškinama kaip būtina nustatanti valstybei narei pareigą leisti šeimai susijungti savo teritorijoje, o direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinė pastraipa tik išlaiko valstybės narės diskreciją ja naudojantis, t. y. nagrinėjant nacionalinės teisės aktais nustatytas sąlygas, numatydamą reikalavimą ypač laikytis direktyvos 5 straipsnio 5 dalyje ir 17 straipsnyje įtvirtintų principų. Bet kuriuo atveju integracijos būtinybė gali kilti iš keleto teisėtų tikslų, įvardytų EŽTK 8 straipsnio 2 dalyje.
- 67 Priešingai nei teigia Parlamentą, Bendrijos teisės aktų leidėjas nesupainiojo direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinėje pastraipoje nurodytos integracijos sąlygos ir nepilnamečių integracijos tikslo, kuris, Parlamento nuomone, gali būti įgyvendintas, pavyzdžiui, priemonėmis, palengvinančiomis jų integraciją, po to, kai jiems buvo leista atvykti. Iš tikrųjų tai du skirtingi dalykai. Kaip matyti iš direktyvos dvyliktos konstatuojamosios dalies, galimybė riboti teisę į šeimos susijungimą

vyresniems kaip 12 metų vaikams, kurių pagrindinė gyvenamoji vieta nesutampa su globėjo, skirta parodyti vaikų gebėjimą integruotis ankstyvaisiais gyvenimo metais ir turi užtikrinti, kad jie įgytų reikalingą išsilavinimą ir kalbos įgūdžius mokykloje.

- 68 Taigi Bendrijos teisės aktų leidėjas manė, kad sulaukus 12 metų amžių integracijos tikslą pasiekti sunkiau, ir todėl numatė, kad valstybė narė, pagal direktyvą priimdama sprendimą leisti įvažiuoti ir gyventi, turi teisę atsižvelgti į minimalų gebėjimo integruotis lygį.
- 69 Taigi nagrinėjant prašymą dėl šeimos susijungimo galima atsižvelgti į integracijos sąlygą direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinės pastraipos prasme, todėl Bendrijos teisės aktų leidėjas neprieštaravo sau konkrečiomis šia nuostata numatytais aplinkybėmis leisdamas valstybėms narėms nagrinėti prašymą atsižvelgiant į šią sąlygą direktyvos kontekste, kurios, kaip matyti iš jos ketvirtos konstatuojamosios dalies, pagrindinis tikslas palengvinti trečiųjų šalių piliečių integraciją valstybėje narėje, šeimos susijungimu padarant galimą šeimos gyvenimą kartu.
- 70 Tai, kad nėra įtvirtinta integracijos sąvoka, nereiškia, kad valstybėms narėms leidžiama vartoti šią sąvoką pažeidžiant bendruosius Bendrijos principus ir ypač pagrindines teises. Iš tiesų valstybės narės, pageidaujancios pasinaudoti leidžiančia nukrypti nuostata, negali vartoti neapibrėžtos integracijos sąvokos, bet, nagrinėdamos konkrečią vyresnio kaip 12 metų savarankiškai, ne kartu su kitais savo šeimos nariais atvykstančio vaiko padėtį, turi taikyti integracijos sąlygą, nustatytą direktyvos įgyvendinimo dieną galiojusiuose jų teisės aktuose.
- 71 Todėl direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinė pastraipa negali būti aiškinama kaip aiškiai ar numanomai leidžianti priimti įgyvendinimo nuostatas, prieštaraujančias teisei į šeimos gyvenimo gerbimą.

- 72 Parlamentas nepagrindė, kaip direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinėje pastraipoje esanti *standstill* sąlyga gali prieštarauti aukštesnei teisės normai. Kadangi Bendrijos teisės aktų leidėjas, leisdamas atitinkamomis sąlygomis valstybėms narėms atsižvelgti į integracijos sąlygą, nepažeidė teisės į šeimos gyvenimo gerbimą, jis turėjo teisę nustatyti šio leidimo ribas. Todėl nesvarbu, kad nacionalinės teisės aktai, patikslinantys integracijos sąlygą, į kurią galima atsižvelgti, turėjo būti priimti tik direktyvos įgyvendinimo dieną, o ne jos įsigaliojimo ar jos priėmimo dieną.
- 73 Taip pat neatrodo, kad Bendrijos teisės aktų leidėjas vaikų interesams suteikė nepakankamai dėmesio. Iš tiesų direktyvos 4 straipsnio 1 dalies turinys įrodo, kad, priimant šią nuostatą, tinkamiausi vaiko interesai buvo svarbiausias dalykas, ir nematyti, kad jos paskutinėje pastraipoje nepakankamai atsižvelgiama į šiuos interesus ar leidžiama valstybėms narėms, kurios pasirenka atsižvelgti į integracijos sąlygą, į juos neatsižvelgti. Atvirkščiai, kaip buvo priminta šio sprendimo 63 punkte, direktyvos 5 straipsnio 5 dalis įpareigoja valstybes nares pirmiausia deramai atsižvelgti į nepilnamečių vaikų interesus.
- 74 Tokiomis aplinkybėmis neatrodo, kad 12 metų amžius yra sąlyga, pažeidžianti nediskriminavimo dėl amžiaus principą, nes tai sąlyga, atitinkanti nepilnamečio vaiko gyvenimo etapą, kai jis jau yra palyginti ilgai išgyvenęs trečiojoje šalyje be savo šeimos narių, todėl gali kilti daugiau sunkumų integruojantis į kitą aplinką.
- 75 Taip pat faktas, kad sutuoktinis ir vyresnis nei 12 metų vaikas yra traktuojami skirtingai, negali būti laikomas nepagrįsta diskriminacija nepilnamečio vaiko atžvilgiu. Iš tikrųjų pačios santuokos tikslas — sukurti bendrą nepertraukiamą

sutuoktinių gyvenimą, o vyresnis nei 12 metų vaikas nebūtinai su tėvais liks ilgai. Taigi gali būti pateisinama, jog Bendrijos teisės aktų leidėjas atsižvelgia į šiuos skirtingus atvejus ir todėl jis sau neprieštarauja jų atžvilgiu nustatydamas skirtingas taisykles.

- 76 Iš visų šių aplinkybių matyti, kad direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinė pastraipa negali būti laikoma nei kaip pati pažeidžianti pagrindinę teisę į šeimos gyvenimo gerbimą, pareigą pirmiausia atsižvelgti į vaiko interesus ar nediskriminavimo dėl amžiaus principą, nei kaip aiškiai ar numanomai valstybėms narėms leidžianti taip elgtis.

Dėl direktyvos 4 straipsnio 6 dalies

- 77 Parlamentas teigia, kad dėl panašių, kaip buvo nurodytos nagrinėjant direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinę pastraipą, priežasčių, jos 4 straipsnio 6 dalis, kuri leidžia valstybėms narėms numatyti, kad prašymai dėl šeimos susijungimo su nepilnamečiais vaikais turi būti pateikiami tol, kol jiems sukako 15 metų, taip pat pažeidžia teisę į šeimos gyvenimo gerbimą ir diskriminacijos dėl amžiaus draudimą. Be to, valstybės narės laisvai galėjo priimti naujas ribojančias nukrypstančias nuostatas iki direktyvos įgyvendinimo dienos. Galiausiai valstybių narių, kurios nusprendžia taikyti šią leidžiančią nukrypti nuostatą, pareiga nagrinėti vyresnių nei 15 metų nepilnamečių vaikų pateiktus prašymus atvykti ir gyventi „ne šeimos susijungimo pagrindais“, kurie nėra apibrėžti, palieka nacionalinėms valdžios institucijoms didelę dalį diskrecijos ir sukuria teisinį netikrumą.
- 78 Kaip ir dėl direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinės pastraipos, Parlamentams pažymi, kad integracijos tikslas galėtų būti įgyvendintas ne tokiais radikaliais būdais, kaip objektyviai nepagrįsta, todėl savavališkai nustatyta, diskriminacija dėl amžiaus.

- 79 Taryba teigia, kad direktyvos 4 straipsnio 6 dalis nacionaliniu atžvilgiu yra atvira naudojimuisi, panašiai kaip yra pagrindinių teisių atveju, ir šis naudojimas yra proporcingas siekiamam tikslui. Tikslas – paskatinti imigrantų šeimas atsivežti savo nepilnamečius vaikus, kai jie yra kuo jaunesni tam, kad jiems būtų lengviau integruotis. Tai teisėtas tikslas, esantis sudėtinė imigracijos politikos dalis ir patenkantis į EŽTK 8 straipsnio 2 dalies taikymo sritį.
- 80 Plati formuluotė „ne šeimos susijungimo pagrindais“ neturėtų būti kritikuojama, teigiant, kad ji yra teisinio netikrumo šaltinis, nes siekia paskatinti priimti teigiamą sprendimą daugeliu atitinkamų prašymų atveju.
- 81 15 metų amžius buvo pasirinktas, viena vertus, todėl, kad apimtų kuo didesnę atvejų skaičių, ir, antra vertus, nedarant kliūtis nepilnamečio mokymuisi mokykloje priimančiojoje valstybėje narėje. Todėl to negalima laikyti savavališka diskriminacija. Taryba teigia, kad toks pasirinkimas kyla iš jos, kaip teisės aktų leidėjos, diskrecijos.
- 82 Komisija mano, kad direktyvos 4 straipsnio 6 dalis nepažeidžia EŽTK 8 straipsnio, nes teisės pagal minėtą konvenciją, kuriomis gali pasinaudoti suinteresuotieji asmenys, išlieka visiškai saugomos. Iš tiesų ši nuostata įpareigoja valstybes nares išnagrinėti bet kurį kitą prašymo leisti konkrečiam vaikui atvykti į jų teritoriją galimą teisinį pagrindą ir duoti sutikimą tokiam atvykimui, jei yra įvykdytos teisinės sąlygos. Tai turi apimti ir tiesiogiai EŽTK 8 straipsniu pagrįstą teisę ir taip leisti kiekvienu konkrečiu atveju išnagrinėti 15 metų ar vyresnių vaikų pateiktus prašymus atvykti.

- 83 Nustatyta 15 metų amžiaus riba nėra nepagrįsta ir gali būti paaiškinama ryšiu tarp direktyvos 4 straipsnio 6 dalies ir tos pačios direktyvos 8 straipsnyje numatyto trejų metų laukimo laikotarpio. Iš tiesų šiuo atveju siekiama, kad nebūtų išduoti leidimai gyventi asmenimis, kurie per tą laikotarpį tapo pilnamečiai.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 84 Primintina, kad šio ieškinio atveju Teisingumas Teismas vykdo kontrolę, siekiant sužinoti, ar pati ginčijama nuostata atitinka pagrindines teises, o būtent teisę į šeimos gyvenimo gerbimą, pareigą pirmiausia atsižvelgti į vaikų interesus ir nediskriminavimo dėl amžiaus principą. Ypač reikia patikrinti, ar direktyvos 4 straipsnio 6 dalis aiškiai ar numanomai suteikia teisę valstybėms narėms nesilaikyti šių pagrindinių principų tiek, kiek ji joms leidžia, nukrypstant nuo kitų direktyvos 4 straipsnio nuostatų, suformuluoti su nepilnamečio vaiko, dėl kurio įvažiavimo į nacionalinę teritoriją ir gyvenimo joje, siekiant, kad šeima susijungtų, yra pateiktas prašymas, amžiumi susijusį reikalavimą.
- 85 Neatrodo, kad ginčijama nuostata pažeidžia teisę į šeimos gyvenimo gerbimą, nustatytą EŽTK 8 straipsnyje, kaip jis aiškinamas Europos žmogaus teisių teismo. Iš tikrųjų direktyvos 4 straipsnio 6 dalis suteikia valstybėms narėms teisę direktyvoje numatytas šeimos susijungimo sąlygas taikyti tik prašymams, pateiktiems anksčiau, nei vaikams sukanka 15 metų. Tačiau šios nuostatos negalima aiškinti kaip draudžiančios valstybėms narėms atsižvelgti į prašymus, pateiktus dėl vyresnių nei 15 metų vaikų, arba leidžiančios to nedaryti.

- 86 Šiuo atžvilgiu nesvarbu, kad ginčijamos nuostatos paskutinis sakinyss numato, kad valstybės narės, kurios nusprendžia taikyti leidžiančią nukrypti nuostatą, leidžia vaikams, dėl kurių prašymas yra pateikiamas jiems sukakus 15 metų, atvykti ir gyventi „ne šeimos susijungimo pagrindais“. Žodžių junginys „šeimos susijungimas“ turi iš tiesų būti aiškinamas atsižvelgiant į direktyvos kontekstą, kaip numatantis šeimos susijungimą direktyvos numatytais atvejais. Jis negali būti aiškinamas kaip draudžiantis valstybei narei, kuri nusprendžia taikyti leidžiančią nukrypti nuostatą, leisti vaikui įvažiuoti ir gyventi, kad jis galėtų prisijungti prie savo šeimos narių.
- 87 Be to, direktyvos 4 straipsnio 6 dalį reikia suprasti atsižvelgiant į principus, nustatytus tos pačios direktyvos 5 straipsnio 5 dalyje, įpareigojančioje valstybes nares pirmiausia deramai atsižvelgti į nepilnamečių vaikų interesus, bei esančiuosius šios direktyvos 17 dalyje, įpareigojančioje atsižvelgti į visas aplinkybes, tarp jų ir asmens šeimos santykius.
- 88 Iš to matyti, kad net jei direktyvos 4 straipsnio 6 dalis leidžia valstybei narei nesutikti, kad vyresnių nei 15 metų nepilnamečių vaikų pateiktiems prašymams būtų taikomos direktyvos 6 straipsnio 4 dalies bendros sąlygos, valstybė narė vis tiek privalo nagrinėti prašymą atsižvelgdama į vaiko interesus ir siekdama skatinti šeimos gyvenimą.
- 89 Dėl šio sprendimo 74 punkte nurodytos priežasties *a fortiori* nematyti, kad 15 metų amžiaus pasirinkimas yra nediskriminavimo dėl amžiaus principui prieštaraujanti sąlyga. Taip pat dėl šio sprendimo 72 punkte nurodytos priežasties neatrodo, kad *standstill* sąlyga, kaip ji yra suformuluota, pažeidžia kurią nors aukštesnę teisės normą.

- 90 Iš šių visų aplinkybių išplaukia, kad direktyvos 4 straipsnio 6 dalis negali būti laikoma nei kaip pati pažeidžianti pagrindinę teisę į šeimos gyvenimo gerbimą, pareigą pirmiausia atsižvelgti į vaiko interesus ar nediskriminavimo dėl amžiaus principą, nei kaip aiškiai ar numanomai valstybėms narėms leidžianti taip elgtis.

Dėl direktyvos 8 straipsnio

- 91 Parlamentas pabrėžia, kad direktyvos 8 straipsnyje numatyti dvejų ir trejų metų laikotarpiai yra svarbus teisės į šeimos susijungimą apribojimas. Šis straipsnis, kuris neįpareigoja nagrinėti prašymų kiekvienu konkrečiu atveju pusiausvyros, kuri turėtų būti tarp esamų interesų, atžvilgiu, leidžia valstybėms narėms išlaikyti neproporcingas priemones.

- 92 Be to, Parlamentas pažymi, kad dėl nuo direktyvos 8 straipsnio antrosios pastraipos leidžiančios nukrypti nuostatos kyla pavojus, jog panašūs atvejai bus skirtingai traktuojami, atsižvelgiant į tai, ar atitinkama valstybė narė yra priėmusi teisės aktus, kuriais atsižvelgiama į jos pajėgumą priimti. Galiausiai valstybės narės pajėgumu priimti pagrįsta sąlyga reikš kvotas nustatantį režimą, kuris nesuderinamas su EŽTK 8 straipsnio reikalavimais. Šiuo požiūriu ši institucija nurodo, jog *Verfassungsgerichtshof* (Austrija) yra nusprendęs, kad Austrijos Respublikos taikyta metinių ribojančių kvotų sistema neatitiko Austrijos Konstitucijos (2003 m. spalio 8 d. Sprendimas, byla G 119,120/03-13).

- 93 Taryba pabrėžia, jog pats direktyvos 8 straipsnis neįpareigoja taikyti laukimo laikotarpio ir kad laukimo laikotarpis nereiškia atsisakymo leisti šeimai susijungti. Be to, ji tvirtina, kad laukimo laikotarpis yra įprastas imigracijos politikos elementas, esantis daugelyje valstybių narių, ir kompetentingi teismai jo nepripažino neteisėto. Šis laukimo laikotarpis atitinka teisėtą imigracijos politikos tikslą, t. y. veiksmingą

šėimos narių integraciją į priimančiosios šalies visuomenę, užtikrinant, kad šėimos susijungimas įvyktų tik po to, kai glėbėjas priimančiojoje valstybėje rado tvirtą tiek ekonominiu, tiek šėimos požiūriu pagrindą tam, kad galėtų čia įsikurti su šėima.

94 Taryba nurodo, kad skirtingas traktavimas, taikomas valstybių narių, yra tik laipsniško teisės aktų derinimo proceso pasekmė, ir pabrėžia, kad, priešingai nei teigia Parlamentas, direktyvos 8 straipsniu atliekamas esminis valstybių narių teisės aktų derinimas, atsižvelgiant į jame esančią griežtą *standstill* sąlygą.

95 Ji ginčija, kad direktyvos 8 straipsnio antrojoje pastraipoje esanti nuoroda į valstybės narės pajėgumą priimti prilygsta kvotų režimui. Ši sąlyga tik suteikia galimybę nustatyti valstybes nares, kurios gali pratęsti laukimo laikotarpį iki trejų metų. Parlamento teiginiai apie tai, kaip valstybės narės taikys šią nuostatą, yra teoriniai.

96 Komisijos nuomone, direktyvos 8 straipsniu įtvirtintas laukimo laikotarpis yra administracinės procedūros taisyklė, kuri nepanaikina teisės į susijungimą. Tokia taisykle siekiama teisėto tikslo ir tai daroma proporcingai. Šiuo požiūriu Komisija pažymi, kad laikotarpio, kuriuo glėbėjas gyveno priimančiojoje šalyje, trukmė, kaip ir priimančios šalies pajėgumas priimti, yra svarbios aplinkybės, į kurias atsižvelgiama Europos žmogaus teisių teismo praktikoje, susijusioje su interesų derinimu. Bet kuriuo atveju nacionalinės teisės aktuose, kaip tai pripažino *Verfassungsgerichtshof*, turėtų būti pripažinta galimybė prieš pasibaigiant laukimo laikotarpiui pateikti prašymą dėl susijungimo, tiesiogiai pagrįstą EŽTK 8 straipsniu.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 97 Tokiu pačiu būdu, kaip ir kitos šiuo ieškiniu ginčijamos nuostatos, direktyvos 8 straipsnis leidžia valstybėms narėms nukrypti nuo šia direktyva numatytų taisyklių, susijusių su šeimos susijungimu. Minėto 8 straipsnio pirmoji pastraipa nustato, jog valstybės narės gali reikalauti, kad globėjas iki savo šeimos narių prisijungimo prie jo ar jos būtų teisėtai išbuvęs jų teritorijoje ne ilgiau kaip dvejus metus. Šio straipsnio antroji pastraipa leidžia valstybėms narėms, kurių teisės aktais atsižvelgiama į jų pajėgumą priimti, numatyti ne ilgesnį kaip trejų metų laukimo laikotarpį nuo prašymo dėl šeimos susijungimo pateikimo iki leidimo gyventi šeimos nariams išdavimo.
- 98 Taigi ši nuostata nesudaro kliūčių bet kokiam šeimos susijungimui, bet palieka valstybėms narėms ribotą diskreciją, leisdama joms užsitikrinti, jog šeimos susijungimas vyks palankiomis sąlygomis, globėjui išgyvenus priimančiojoje valstybėje pakankamai ilgą laikotarpį, kad būtų galima daryti išvadą, jog tai stabilus įsikūrimas ir egzistuoja tam tikras integracijos lygis. Todėl tai, kad valstybė narė atsižvelgia į šias aplinkybes ir turi teisę atidėti šeimos susijungimą dvejiems metams arba kai kurias atvejais trejiems metams, neprieštarauja teisei į šeimos gyvenimo gerbimą, konkrečiai įtvirtintą EŽTK 8 straipsnyje, kaip jį aiškina Europos žmogaus teisių teismas.
- 99 Vis dėlto primintina, kad, kaip matyti iš direktyvos 17 straipsnio, gyvenimo valstybėje narėje trukmė yra tik viena iš aplinkybių, į kurias valstybės narės turi atsižvelgti nagrinėdamos prašymą, ir kad laukimo laikotarpį galima nustatyti tik ypatingais atvejais, atsižvelgus į visas svarbias aplinkybes.
- 100 Tas pats pasakytina ir apie valstybės narės pajėgumo priimti sąlygą, į kurią gali būti atsižvelgta nagrinėjant prašymą, bet kurios negalima aiškinti kaip leidžiančios

nustatyti kokią nors kvotų sistemą arba trejų metų laukimo terminą neatsižvelgus į konkretaus atvejo ypatingas aplinkybes. Iš tiesų direktyvos 17 straipsnyje numatytas visų aplinkybių išnagrinėjimas neleidžia atsižvelgti tik į šią aplinkybę ir įpareigoja realiai išnagrinėti pajėgumą priimti prašymo pateikimo metu.

101 Be to, kaip buvo priminta šio sprendimo 63 punkte, nagrinėdamos valstybės narės pirmiausia turi deramai atsižvelgti į nepilnamečių vaikų interesus.

102 Skirtingų atvejų buvimas, atsižvelgiant į tai, ar valstybės narės pasirenka pasinaudoti galimybe nustatyti dvejų metų laukimo terminą arba trejų metų laikotarpį, kai jų teisės aktais, galiojančiais šios direktyvos priėmimo dieną, atsižvelgiama į jų pajėgumą priimti, parodo tik teisės aktų derinimo sunkumus anksčiau tik valstybių narių kompetencijai priklausiusioje srityje. Kaip pripažįsta pats Parlamentas, visa direktyva yra svarbi suderintu būdu įgyvendinant teisę į šeimos susijungimą. Šiuo atveju neatrodo, kad Bendrijos teisės aktų leidėjas, leisdamas valstybėms narėms, kurios turėjo ar pageidavo priimti specifinius teisės aktus, pakeisti tam tikrus teisės į susijungimą aspektus, peržengė pagrindinių teisių nustatytas ribas.

103 Todėl direktyvos 8 straipsnis negali būti laikomas nei kaip pats pažeidžiantis pagrindinę teisę į šeimos gyvenimo gerbimą arba pareigą pirmiausia atsižvelgti į vaiko interesus, nei kaip aiškiai ar numanomai valstybėms narėms leidžiantis taip elgtis.

- 104 Galiausiai konstatuotina, kad jei direktyva palieka valstybėms narėms diskreciją, ši yra pakankamai plati, kad joms leistų taikyti direktyvos taisykles suderinamu su iš pagrindinių teisių apsaugos kylančiais reikalavimais būdu (šiuo klausimu – 1989 m. liepos 13 d. Sprendimas *Wachauf*, 5/88, Rink. p. 2609, 22 punktas).
- 105 Šiuo požiūriu primintina, kad, kaip matyti iš nusistovėjusios teismo praktikos, reikalavimai, kylantys iš Bendrijos teisinėje sistemoje pripažintų bendrųjų principų apsaugos, be kita ko, ir pagrindinės teisės, taip pat taikomi valstybėms narėms, kai jos įgyvendina Bendrijos teisės aktus, ir todėl pastarosios, kiek įmanoma, turi šiuos teisės aktus taikyti nepažeidžiančiomis minėtų reikalavimų sąlygomis (žr. 1994 m. kovo 24 d. Sprendimo *Bostock*, C-2/92, Rink. p. I-955, 16 punktą; 2000 m. gegužės 18 d. Sprendimo *Rombi ir Arkopharma*, C-107/97, Rink. p. I-3367, 65 punktą; šiuo klausimu minėto sprendimo *ERT* 43 punktas).
- 106 Direktyvos įgyvendinimą kontroliuoja nacionaliniai teismai, nes, kaip numatyta minėtos direktyvos 18 straipsnyje, „valstybės narės užtikrina, kad globėjas ir (arba) jo (jos) šeimos nariai turi teisę teisiškai užginčyti tais atvejais, kai prašymas susijungti su šeima yra atmetamas arba leidimas gyventi yra arba neatnaujinamas, arba panaikinamas ar priimamas sprendimas išsiųsti“. Jei jiems kyla sunkumų, susijusių su šios direktyvos aiškinimu arba galiojimu, šie teismai turi pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą pagal EB 68 ir EB 234 nustatytas sąlygas.
- 107 Be to, dėl valstybių narių, kurioms taikomi šie dokumentai, priminta, kad direktyva savo 3 straipsnio 4 dalyje numato, kad ši direktyva nepažeidžia palankesnių nuostatų, numatytų 1961 m. spalio 18 d. Europos socialinėje chartijoje su pakeitimais, padarytais 1987 m. gegužės 3 d. Europos socialine chartija, 1977 m. lapkričio 24 d. Europos konvencijoje dėl darbuotojų migrantų teisinio statuso bei dvišaliuose ir daugiašaliuose susitarimuose tarp Bendrijos arba Bendrijos bei jos valstybių narių ir trečiųjų šalių.

108 Atsižvelgiant į tai, kad ieškinys nepagrįstas, nereikia nagrinėti, ar ginčijamos nuostatos gali būti atskirtos nuo likusių direktyvos nuostatų.

109 Todėl ieškinį reikia atmesti.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

110 Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Taryba reikalavo priteisti bylinėjimosi išlaidas ir Parlamentas pralaimėjo bylą, jis padengia bylinėjimosi išlaidas. Remiantis to paties straipsnio 4 dalies pirmąja pastraipa, į bylą įstojusios Vokietijos Federacinė Respublika ir Komisija pačios padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

- 1. Atmesti ieškinį.**
- 2. Priteisti iš Europos Parlamento padengti bylinėjimosi išlaidas.**
- 3. Vokietijos Federacinė Respublika ir Europos Bendrijų Komisija padengia savo bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.